

Dorica Makuc, **Aleksandrinke**, Goriška Mohorjeva družba, Gorica 1993, 171 str.

Dorica Makuc, novinarka in soavtorica dokumentarne televizijske serije *Po sledovih Slovencev po svetu*, se je v svojem časnikarskem in publicističnem delu zanimala za številno majhne in marginalne evropske etnične skupine, npr. Katalonce, Rome in druge. Življenjsko in z delom vezana na Primorsko se je lotila tudi zanimivega in specifičnega "primorskega" izseljenskega pojava, tj. odhajanja deklet in žena iz spodnjepivavske doline, Goriške in Krasa na delo v Egipt od srede 19. stoletja dalje. Odhajanje žensk v to afriško deželo ni bilo značilno samo za slovenska dekleta, ampak sledimo podobnemu izseljevanju tudi iz nekaterih krajev bližnje Furlanije. "Aleksandrinke", sprva imenovane tudi "Nemsau" (Nemke, saj so prihajale iz Avstroogrske), kasneje pa "Les Goriciennes" ali "Les Slovènes", so bile zaposlene kot služkinje oz. sobarice, varuhinje otrok in dojitelj pri bolj ali manj bogatih družinah poslovnežev v Aleksandriji in drugih egipčanskih krajih. Po narodnosti so bili delodajalci različnega izvora, med njimi Angleži, Francozi, Italijani in drugi. Specifično jezikovno okolje je od njih zahtevalo ne samo fizično delo, temveč tudi dodatno izobraževanje, kar je bilo pomembno zlasti za varuhinje otrok. Drugačen civilizacijski in kulturni prostor je marsikatero Slovenko odbijal, mnoge pa tudi privlačil in ne nazadnje je veliko deklet ostalo v Egiptu dlje, kot so v začetku nameravale. Mnoge so v delodajalčev družinski krog prinašale del slovenske tradicije, npr. v prehrani, številne povratnice pa s seboj spomine na svoje bivanje v tej afriški deželi onstran Sredozemlja in mnoge stike z nekdanjimi otroki, ki so jih varovale in so se raztepli po širnem svetu.

Na splošno lahko rečemo, da je bilo kar nekaj primerov specifičnega "ženskega" izseljevanja pri Slovencih. Omenim naj samo nekatere. V 19. stoletju najdemo med ženskami tudi krošnjarke, ki so hodile od hiše do hiše, npr. iz Beneške Slovenije, nato sezonke, ki so hodile na delo v ogrski del monarhije. Že v prejšnjem stoletju so hodila dekleta kot kuharice in služkinje v številna mesta izven slovenskega prostora in sicer od Dunaja do Milana. Med obema svetovnima vojnoma jih

najdemo tudi v bolj oddaljenih krajih, npr. v Parizu in Londonu, nemajhno število pa tudi v bližnjih, npr. v Zagrebu in Beogradu. Posebnost je sezonsko izseljevanje Prekmurk, ki so si pred drugo svetovno vojno služile kruh na francoskih in nemških poljih in še bi lahko naštevali. Vredno bi bilo znanstveno proučiti te "ženske" oblike izseljevanja z upoštevanjem tudi tistih predstavnic nežnega spola, ki so le sledile svojim fantom in možem v tujino.

Z Aleksandrinkami je avtorica dala slovenskim bralcem, zlasti iz vrst širše populacije, katerim so knjige Mohorjeve družbe tudi namenjene, lepo in berljivo napisano delo, iz katerega kar žari njena ljubezen do teh žensk in njihovih življenjskih usod. Njihove zgodovine pa se ni lotila površno, ampak je poleg literature uporabila arhivsko in časopisno gradivo in, kar daje delu večjo vrednost, številna ustna pričevanja, ki jih je zbrala v Egiptu, Sloveniji in Italiji. Njeno delo nima pretenzij znanstvenega dela, kar ji je omogočilo bolj sproščen način pisanja in razmišljanja. Predstavlja pa svojevrsten izziv za znanstveno obdelavo, saj se je v zadnjih letih povečal interes tudi za ta del zgodovine Primork, ki je bil pred tem kar nekoliko zapostavljen in povezan s številnimi "zgodbicami", posploševanjem in z odiranjem na rob slovenskega zgodovinskega interesa.

Marjan Drnovšek

Ivan Čizmić, **Povijest Hrvatske bratske zajednice 1894–1994**, Golden marketing, Zagreb 1994, 358 str.

Hrvatska bratska zajednica, osrednja ustanova med hrvaškim izseljenstvom v ZDA in Kanadi, je glede na svojo pomembno vlogo v življenju tankajšnjih hrvaških etničnih skupnosti že doslej bila deležna pozornosti v okviru tako hrvaškega kot ameriškega zgodovinopisja. Ob njeni stoletnici je zgodovinar Ivan Čizmić tej organizaciji posvetil monografijo, ki je izšla bodisi v hrvaščini bodisi v angleškem jeziku, z naslovom *The History of the Croatian Fraternal Union 1894–1994*.